

Menekşe Toprak

—
Türk
Edebiyatı
Roman
—

Temmuz
Çocukları

Menekşe Toprak, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Berlin ve İstanbul'da yaşayıp yazıyor, ayrıca edebiyat çevirmenliği ve radyo gazeteciliği yapıyor. Edebiyata öykü yazarak başlayan yazarın eserleri Almanca, Fransızca, İngilizce, İtalyanca ve Sırpçaya çevrildi. *Ağıtın Sonu* adlı romanı 2015 yılında Duygu Asena Roman Ödülü'ne, *Arı Fısıltıları* romanı ise 2019-Ankara Üniversitesi Roman Ödülü'ne değer görüldü. Yazar son olarak *Dejavu* adlı roman projesiyle Berlin Kültür Senatörlüğü'nün 2021 edebiyat bursunu kazandı. Eserleri: *Valizdeki Mektup* (öykü) *Hangi Dildedir Aşk* (öykü), *Ağıtın Sonu* (roman) *Arı Fısıltıları* (roman), *Dejavu* (roman).

www.meneksetoprak.com @MenekseToprak

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Dejavu
Ağtın Sonu

TEMMUZ ÇOCUKLARI

Yazan: Menekşe Toprak
Yayına hazırlayan: Aslı Güneş

Yayın hakları: © 2023 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İlk baskı / İletişim Yayınları, 2011

Doğan Kitap'ta 1. baskı / Haziran 2023 / ISBN 978-625-6417-95-3

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Cüneyt Çomoğlu

Sayfa uygulama: Taylan Polat

Baskı: Ay-han Matbaası

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31

Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 445 32 38

Sertifika no: 44871

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Temmuz Çocukları

Menekşe Toprak

Anneme ve babama

I

Paralel Hayatlar

Beşik bir uçurumun üzerinde sallanır ve sağduyumuz
bize, varoluşumuzun iki ebedi karanlık arasındaki kısa bir
ışık çakmasından başka bir şey olmadığını söyler.

– Vladimir Nabokov, *Konuş, Hafıza*

Diğer Hikâyelerim

Benim hikâyem burada başlamıyor. Bu şehirle ilintili bir çocukluk anımı anlatamam kimseye. Tökezleyip düşmelerin hatırlandığı eski boş arsaları, elma şekerlerinin alındığı bir bakkal dükkânını, söğüt ağaçlarının gölgesinde soğuk şerbetlerin terli terli içildiği bahçeli bir evi, herkesin herkesi tanıdığı ara sokakları, o sokakların köşe başlarında oyunlarla geliveren ilk aşk sancılarını... Hoş, geçmiş zaten hep bir efsanedir ya... Ama ben başkalarının bu efsanelerini dinlemekle yetinen katılımsızlardan biriyim sadece. Her gün uğradığım bu sokağın, bu kahvenin bile sadece birkaç yıllık geçmişlerini taşıyorum gövdemde.

Aslında doğduğum ve çoktandır unuttuğum kasabada yaşayan herhangi bir kadınınkine benzer olabilirdi yazgım. Ya da adeta keskin bir bıçakla olağan seyrinden koparıldıktan sonra bambaşka bir dilin konuşulduğu bir ülkede şimdikinden farklı olan diğer bir ben kılığında da yaşıyor olabilirim. İşte, arada bir, şimdi olduğu gibi, bu olası yaşamlarımı hayal eder, bambaşka biri mi olurum diye sorarım kendi kendime. Başka türü mü bakardım (nasıl ki bakışım?), cisimleri, dünyayı şimdikinden farklı mı algılardım? Mesela, doğduğum kasabanın arka sokaklarından birinde, etrafı elma ağaçlarıyla çevrili beton sundurmalı bir evde yaşayan o sayısız, isimsiz kadınlardan biri olabilecekken ben, daha mı şişmandım, daha mı zayıf? Hem sonra o kasabalı kadın çocukluğunu geçirdiği böylesi bir evde mi yaşıyor olurdu ki? Yoksa kara ceketli delikanlıların akşam vakitlerinde kol kola, el ele vererek bir ucundan diğer ucuna sıkıntıyla volta attıkları kasabanın anacaddesine bakan iki katlı, daracık bir evin üst katında mı? Nereye kadar değişmiş olabilirdi ki o kadının yazgısı? Yolu olsa olsa, bir fabrikada, belediyede ya da şimdi tasavvur edemeyece-

ğim bambaşka bir işte ömür törpüleyen kocasıyla birlikte bir şehrin kenar mahallesine varmıştır en fazla; çocukları çoktan boyunu aşmış. Böyle düşündüğümde hayatın akışına kendini bırakmış bir kadın gelir gözümün önüne; bazen ürperir, irkilirim o ben olabilecek kadının karşısında; bazen de, belki o kadın daha mutluydu, daha az uğraşırdı kendisiyle, varoluşsal korkulara dönüşmeyen gündelik kaygılarla boğuşurken yaşamı farklı algıladı, derim kendi kendime. Ama hemen sonra korkuların, sevinçlerin, hele hele mutluluğun ölçülemezliğini hatırlar, o aynı kadını bu kez de bambaşka bir dilin konuşulduğu uzak bir ülkede bırakır, bu kez de böyle seyredirim onu: Muhtemel ki o kasabalı ya da gecekondu kadının bazen kıskançlık, bazen de küçümsemeye karşılacağı bir göçmen kadındır bu. Saçları sarı meçli, dili kırık, ezikliği bedeninin bütün devinimlerine sinmiş. Evlenmiş ve arızalarını çocuklarına devretmeye başlamıştır çoktan. Her yıl bir aylık tatilinin yarısını Ege kıyılarındaki yazlıklarında, geri kalanını valizlere doldurduğu ucuz hediyelerle çocukluğunu yaşadığı kasabada geçirirken, biraz da kendi küçük gösterisine çıkmış gibidir.

Ama sonra şunu fark ederim: O biri başı eğik, diğeri ruhu ezik iki kadın klişelerimize hizmet eden, kabataslak kurgularla yeniden yaratılmış, herhangi bir ana sığdırılmış bir fotoğraf, bir kimliktir olsa olsa. Ve düşünce ya da hayal, tıpkı yaşam gibi sürprizlerle dolu, umulmadık kulvarlara girer, dallanıp budaklanır, bambaşka bir yerde, bambaşka bir durakta bulur kendini. Belki de gönlüm razı olmaz geride bıraktığım o olası benlerin şimdiki klişelerime hizmet etmesine ve o iki kadını, o olası iki ben'i küçük kızın dar dünyasına sığdıramam. O kasabalı kadın belki de daha on yedisinde tek başına okumaya gitmiştir şehre, derim kendi kendime. Kim bilir, belki de şimdi oflaya puflaya gittiğim sekiz saatlik işimle olan ilişkimden bambaşka bir ruh haliyle işine sarılmıştır: İdealist genç bir doktordur mesela, yıllar yılı kariyerinde hep bir engel olarak duran İngilizceyi kâğıt üzerinde sebatla öğrendikten sonra, o çok istediği uzmanlık eğitimindedir. Çocuk ya da göz doktoru olacaktır. (Var böyle azimli kadınlar; var. Ve ben kasabadan çıkmış böylesi kadınların söyleneye dönüşen hikâyelerini annemin anlatımlarından, arada bir okuma-

mıslığın ezikliğiyle kıvranan ablamın adlarını zikredişinden tanıyorum). O uzak ülkedeki ezik kadın ise benim unutmaya başladığım bir dille göçmenliğini avantajlara çevirmiş melez bir avukat, bir akademisyen oluverir. Bir dünya vatandaşıdır; bir yerde, bir dilde değil, göklerde yaşayan kendinden memnunlardandır.

Olabilirdi, her şey olabilirdi. Eğer ben bir sürü alternatifle, kesintilerle dolu bir yaşamın ortasında buradaysam, her şey mümkün olabilirdi o ardında bıraktığım değişik benlerin yaşamlarında. Yine de geriye bıraktığım o çocuktan ve çizgisini değiştirmiş diğer olası yaşamlarımdan izler taşıyor olmalıyım. Ağzımdan çıkan bir ünlemde gizlidir belki de bu izler, bir sözcüğün telaffuzunda, yüzümdeki bir mimikte, yürüyüşümde, elimi kolumu sallayışında, hiçbir cerrahi müdahalenin yok edemeyeceği tenime sinmiş noktalarda...

Tüm izlerimle birlikte buradayım işte, olası apayrı hikâyelerin ardından bu şehirde, bu şehre geldiğimden beri yaşadığım aynı mahallede, aynı evde, kaç yıldır her gün uğradığım bu kahvedeyim... Sanki burada zaman durdu. Bundan böyle içine akabileceğim başka bir yaşam, başka bir hikâye yok gibi ve ben buradan başka bir yere gitmeyi aklımın ucundan bile geçiremiyorum. Bekliyorum, bazen eylemsizliğime şaşarak bekliyorum, bazen içindeki öteki benleri parçalaya parçalaya anlamaya, bazen inkâr ede ede unutmaya çalışarak ama hep bir şeylerin değişeceği inanarak bekliyorum. İçimde, bambaşka bir dile damıtılarak anlatılabilecek binlerce hikâye taşıdığımı zannediyorum bazen. Hikâye mi bunlar, anlatıp kurtulma isteği mi, bilmiyorum.

Yenilerde keşfettiğim kâğıt ve kalem duruyor önümde. Ama ne zaman elim dokunsa onlara, anlatmak istediğim halde anlatamadığımı hissediyor ve her defasında en başa dönmek istiyorum. En başa, bu şehirdeki kendi başlangıcıma... Toza bulanmış renkleri sayışım geliyor aklıma, inşaatların grisine takılıp kalışım... Onların arkasında ne vardı? diye soruşum. Gözüm bu ülkenin göğünü tekrar tekrar şaşarak, içerek, yutarak içine çektiği mavisinde miydi, yoksa ilk kez bu şehre girerken ulusal yapı sergisinin ardında dik yamaçların içinde uyandırdıklarında mı? Köhne

görünüüüüü, ufacık evlerle dolu yamaçlar. O evler eskilikleriyle daha yaşlı, daha durmuş oturmuş binalar mıydı, yoksa boyları gibi çocuktular da büyüyünce yolun kenarına inmiş amcalarına mı benzeyeceklerdi? Bir pencere, iki pencere, üç pencere, eşit bir ev... Bir de kapı, bir de baca. Biraz renk: Güneşin emdiği beyaz, mavi, pembe duvarlar, etraflarında az bahçenin, tek tük ağacın tozlu yeşili.

Cep telefonlarının ve internetin henüz yeni yeni yaygınlaşmaya başladığı bir zamanda...

İki Gizli Güç

Avcunun içindeki çay bardağını evirip çevirir, soğumaya yüz tutar tutmaz bulanık kil rengini alan, tadı buruk çaydan minik minik yudumlar alırken, insan trafiği bugün daha da yoğun olan kahveyi tarıyordu gözleriyle. Tanıdık onca simanın arasında az buçuk samimi olduğu, hiç değilse ayaküstü merhabalaştığı birilerini bulsa, şu masaya yalnız başına oturduğundan beri üzerine çöken sıkıntıdan kurtulacaktı belki de. Ama böyle birileri gözüne çarpmadı. Kahvenin şakırtısı, telaşı, uğultusu, masalardan yükselen sigara dumanı tıpkı birkaç yıl önce keşfedip gelmeye başladığı günlerin koyu havasını andırıyordu. Çingiraklı dış kapı sürekli açılıp kapanıyor, dışarının soğuğu ve karlı kokusu kıpkırmızı yüzlerle içeri doluyor, dışarı çıkanların boşalttığı masalar anında doluveriyordu.

Önünden geçip giden ve bir süre etrafına bakındıktan sonra kalabalık bir gruba katılan genç adamı izlerken, onun uzun süredir buralarda görünmediği geldi aklına. Bir değişiklik vardı sanki üzerinde. Eskiden sakallı mıydı, kısacık saçları o zamanlar omuzlarına mı dökülüyordu? Ama adamın adını bile bilmiyordu ki ne eski halini ne de bu değişikliğin nasıl bir şey olduğunu çıkarabilsin şimdi. Sonra, sırtı kendisine dönük başka bir kadınla oturan karşı masadaki genç kadın... Onu da uzun süredir görmüyordu. Tipini hiçbir zaman değiştirmeyen insanlardan olmalıydı bu kadın. Ne ilkgençlik yıllarında kendine yakıştırdığı saç biçiminden ve kıyafet seçiminden vazgeçen ne de alışkanlıklarını terk edebilen cinsten. Her zamanki uzun, düz kuzguni saçları, siyah

ince kaşlarını ortaya koyacak kadar kısa kesilmiş kâkülleri, hep aynı abartılı göz kalemi, bol fondötenli beyaz teni... Dolgun ama küçük dudaklarının simetriğini belirginleştiren kıpkırmızı ruju kalp biçimindeki küçük yüzüne bir maske gibi yapışmıştı ve onu olduğundan daha yaşlı gösteriyordu. Tiyatro sahnesinden henüz yeni inmiş birini andırıyordu kadın. Belki de öteden beri buraya uğrayan amatör tiyatrocularından biriydi.

Kadın, "Nihayet" diyerek yan taraftaki çay ocağına doğru döndüğünde, Aysu da bakışlarını o yöne çevirdi.

Kadınların masasına çalاک hareketlerle iki çay bırakan ve "Sıcacık, ablacığım!" diyerek çayının reklamını yapmayı ihmal etmeyen Rüstem, sağdan soldan yükselen "Rüstem buraya da, Rüstem çay!" çağrılarına "Geliyor, yetiştim abimm!" sözleriyle karşılık vererek, bir altmışlık boyuyla adeta her zamanki gösterisine çıkmış gibiydi. Kulpundan kavradığı kahveci askısını, üzerindeki çay dolu bardaklardan tek damla bile dışa taşırmadan sağa sola sallarken adeta hareketsiz olabilecek her ana bir devingenlik katıyor, bu dünyada gülmenin ve hayret etmenin mümkün olduğunu hatırlatıyordu Aysu'ya. Çaycılığın da bir ustalık gerektirdiğini, sadece kendisinin icra edebileceği bir zanaat olduğunu gösteriyordu Rüstem. Acaba elindeki tepsıyla böyle cambazlıklar yapan, masadan masaya laf yetiştiren bu adam mıydı gerçek Rüstem olan, yoksa ruhunda bambaşka Rüstemler daha taşıyor muydu?

Aslında Aysu'nun bunu bilmesine imkân yok. Çünkü hemen hemen her gün gördüğü biri de olsa, hayatının hiçbir yerinde değil Rüstem. Rüstem çay verir her gün, su verir, belki masasına eğilip bazen mahcup bazen de duruma göre, eğer yüz bulmuşsa, pişkin bir edayla iki çift de laf eder, o kadar. Onun her gün gördüğü bu Rüstem yanlış zamanda ve yanlış yerdeymiş duygusunu hiç yaşamaz gibi. Ama belki de yaşıyordur da bunu zinhar belli etmeyenlerdendir. Hem sonra kendisinin şimdi yanlış zamanda ve yerdeymiş gibi bir duygu yaşadığını bilen kim ki? Kim onun top-

luluk içindeyken kendinden sıkılmalarının zaman zaman uçsuz bucaksız bir kara boşluğa dönüştüğünün farkında? O kadar uzun zamandır bu sıkıntılarla boğuşuyor ki Aysu, bazen çok derinlerinde, bulunduğu ortamlardan uzaklaşmasına, muhabbetlerine katıldığı insanlara karşı aniden yabancılaşmasına, kahkahalarla karşılık verilen bir espriyi öylesine bir gülümsemeyle geçiştirivermesine neden olan karanlık gizli bir gücün saklı durduğu duygusuna kapılıyor. Sanki koca dünya, şimdi olduğu gibi, sonsuz bir kara delikten ibaret. Ama yine de bazen delikten ışıklar görüyor, çoğu zaman tek başına evdeyken, günün ilk sigarasının ilk dumanını ciğerlerine çekerken ya da güzel bir düşün peşindeyken. Birkaç gün önce, hiçbir neden yokken böylesi bir yaşama sevinciyle dolup taşıtığında, insanı yaşama karşı dirençli kılan şey belki tam da bir anlık ışık, inanç ya da umut, artık nasıl tanımlayacaksa bunu, işte o hep tetikte bekleyen tamamlanmışlık duygusudur, diye düşünmüştü. Onu sıkça eylemsizliğe sürükleyen karamsar gizli gücün karşısında durup şahlanan, adeta geleceğin bugünden daha güzel olacağını muştulayan başka bir güç... Kendini her an doğru yerde ve doğru zamanda hissedeceğini hatırlatan o umut. Sekiz saatlik işine katlanmalar, o sekiz saatin ortasına konmuş bir saatlik öğle tatillerindeki geçiştirmeler, bir masada çoğunlukla sıkıntıyla kıvranarak dinlediği dünyayı değiştirmeye soyunan söylevler... Her şey, hepsi geçici; bir an gelecek, bu katlanılması zül zamanlar sihirli bir asanın dokunmasıyla son bulacak ve birden adını koyamadığı bir huzurla dolacak; çünkü bedeni sadece tesadüfen buradadır. Yürürken, birini beklerken, o biriyle konuşurken, dedikodu yaparken...

Aysu tadı iyiden iyiye bozulan çayı masaya bıraktı, etrafına bakılmaktan vazgeçip önündeki yeşil örtüye dikti gözlerini. Zaman geçirmek için kalkıp biraz kitapçıya mı gitsem diye fikir yürüttü.

“Bekliyorum, bazen eylemsizliğime şaşarak beklıyorum, bazen içimdeki öteki benleri parçalaya parçalaya anlamaya, bazen inkâr ede ede unutmaya çalışarak ama hep bir şeylerin değişeceğine inanarak beklıyorum. İçimde bambaşka bir dile damıtarak anlatılabilecek binlerce hikâye taşıdığımı zannediyorum bazen. Hikâye mi bunlar, anlatıp kurtulma isteği mi, bilmiyorum.”

Soğuk bir yılbaşı akşamı, Ankara’da hayatı ve aşkı kavramaya çalışan Aysu ve Almanya’nın karla kaplı bir kentinde yaşayan ailesi. Çalan ve cevaplanmayan telefonlar. Yasak bir aşkın ve geçmişteki kararların göçmen bir ailenin üzerindeki uzun gölgesi.

“Göçmen edebiyatının üstüne kalın bir çizgi çekiyor Menekşe Toprak; hiç sızlanmadan, gurbetten yakınmadan ve kimseyi yargılamadan... Yaşamlar, yaşananlar, kişiler üzerinden oluşturuyor romanın kurmaca dünyasını. Almanya’daki göçün getirip dayattığı huzursuzluğun, kültürel değişmelerin, boşluğa düşen ve kimliklerini arayan gençlerin dünyasına ışık tutuyor *Temmuz Çocukları*.”

Gültekin Emre

QR kodu okutunuz

Dijital fiyat etiketi

Sertifika no: 4409

ISBN 978-625-6417-95-3

9 786256 417953

**Doğan
Kitap**